

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
pol leta	3 " 30 "
četrt leta	1 " 70 "
mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 " 80 "
četrt leta	2 " — "
mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

Oznani.

Za navadno dyestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesmi.

St. 10.

V Celovcu v saboto 3. februarja 1866.

Tečaj II.

Dobra politika — dobre finance.

(Konec.)

Tudi to nam daje mirno serce, da vlada ni zatajila, kaj je vse pripomagal, da je letošnji proračun ali budget tako dobro izšel: Ze poprej je bilo nekaj denarjev na posodo vzeti in nekaj državnih posestev prodanih, kar je vse vkup znašalo okoli 34 milijonov. Tega, se ve da, prihodnje leto ne bode, pa vendar vlada misli in pričakuje, da bode za prihodnje leto vendar le 28 milijonov zmanjkovalo; kajti vlada je terdne volje, pri birokratičnej in vojaški armadi prihodnjic še več si prihranjati. Pri dobrih političnih napravah je vse to lahko mogoče, kar nam vladin program v resnici tudi obljublja. Po njem bodo občine sprejele nekoliko občinske uprave, da ne bo več treba toliko uradnikov in toliko vojakov na nogah. Ako bodo ljudstva zadovoljna, kar se gotovo godi pri dobrih političnih napravah, bode se gotovo mnogo prihranilo. Kar se pa prihrani, bode se na to obračalo, da se plačujejo stari naši dolgi ali pa. znižajo še vedno previsoki davki. Po tem takem pa ni treba na dolgo in široko dokazovati, da se spet začne občno blagostanje, da prestane občno siromastvo, ki se je dozdej še dalje bolj širilo po cesarevini.

Zatorej serčno želimo, da bi se skorej med seboj sporazumeli in pomirili narodi; dokler se pa to ne zgodi, naj stalna budžetna (proračunska) komisija, ktera je meseca avgusta minulega leta v življenje stopila, hodi na den s svojimi nasveti in predlogi, kako bi se dalo v državnem gospodarstvu še kaj več prihranjati.

Dalje se bode gotovo nekaj prihranilo, kedar se država z narodno banko popolnoma poravnava in spravi. Tedaj ne bode več nadavka ali azija, ne bode več treba srebra kupovati. Prihranilo se bode tudi, kedar se pri pobiranju davkov in drugih prijemkov tako osnuje in uravnava, da ne bode jemkov tako osnuje in uravnava, da ne bode tako zmedena in draga. Vlada dalje upa, da bodo davki in drugi dohodki bolj točno

in bolj obilno dohajali, kedar nove bolj uredjene občine v življenje stopijo; tudi to upanje se nam ne dozdeva prazno in goljufivo.

Tudi to je gotovo, da sme vlada po tem takem več staviti in se zanašati na mogočnega delavca in gonitelja v človeškem življenju, na občno upanje, kteremu pravimo kredit.

Kljubu vsej materialnej revii in sili, kljubu vsem žalostnim nasledkom slabih sistem poprejšnjih vlad, kljubu vsemu temu se že zdaj prikazuje, kako narašča in dela občno zaupanje; zakaj na vse kraje se nekaj oživlja, mladi v narodih, kiso doslej bili samo mertev materialni gradivo za dunajske poskušbe. Poglejmo samo, kak razloček misli in duha med začetkom letošnjega in lanskega leta na Češkem, Moravskem, Poljskem, Hrvaškem in Slovenskem, po vseh deželah, na kterih je tlačil Šmerlingov samovladni ali absolutni parlamentarizem kakor trota mora na persih spijočega, kakor Bahov absolutizem na celej cesarevini. Vsi ti narodi in vse najimnetnejše dežele naše cesarevine prihajajo vladi z zaupanjem naproti in to bode se godilo tako dolgo, dokler bode hodila po potu, kterega je nastopila z manifestom 20. septembra 1865. Zaupanje bode živelo, dokler ne zataji ceste svobodne sprave in porazumljenja, — dokler bode vlada iskala v narodih samih podporo in obrambo, — dokler bode videla v njih rokah osodo države in dinastije najbolj varno, — dokler ne bode kratila njih pravic in tirjala, da vsi narodi enako delajo na korist in mogočnost države in vzajemnih zadev. Zaupanje bode cvetelo, dokler bodo krone posamnih kraljestev in dežel pred njenimi očmi enako vredne, — dokler bode iskala moč in silo cele vesoljne države v moči in sili postavnih zastopnikov posamnih kraljestev in dežel, — dokler pa zraven ne pozabi, kar tirja v znotranjih, zemeljskih zadevah samouprava ali avtonomija posamnih kraljestev in dežel, — tako dolgo jej ostane zaupanje narodov, in tako dolgo ostane brez vse moči ves šum in

hrum dunajske nemške žurnalistike, ktera ima dozdej še nekaj veljave v očeh nemškega ljudstva, ktera seje seme nazaupanja pa natolcuje in črni vsak korak ne samo visoke vlade, ampak tudi vseh nenemških narodov.

Dokler se vlada derzi te ceste, ni treba jej opravičevati in zagovarjati svojih korakov proti očitovanju imenovane nemške žurnalistike; kajti dela in djanje najbolj odgovarjajo onim, ki vlado sumnjičijo in črnijo. To velja vsakej stranki, posebno pa tako imenovane liberalnej, ktera pač nima nobene pravice godernjati in tožiti, da se oktrojira; kajti vse njene pravice, ktere je poslednjih pet let imela, izvirajo iz gole oktrojirke. Ali mar ni ona bila, ki je s pomočjo Šmerlingovega parlamentarnega absolutizma vse nemške narode s samimi oktrojirkami pitala, — ali ni ona bila, ki je geslo iznašla, da se smejo odvzeti narodom stare pravice, če so se kaj česa zadolžili? Ali mar ni ona bila, ki je za najvišje pravilo postavila neko absolutno državno pravico: „Salus reipublice summa lex esto“ to je po našem: „Državno blagostanje je najvišja postava“? Tej postavi se je moralo podvreči vse in jej na milost ali nemilost izročeno življenje celih narodov in dežel, življenje starodavnih ustav in zgodovine. To pravilo, kterega je ta stranka branila in zagovarjala, ali ni peljalo na Ogerskem in Poljskem tako daleč, da je moč zadobila vojaška vlada in da so bili obsojeni ali kontumacirani vsi nenemški narodi? Kakšno pravico, vprašamo, ima ta stranka sedanjej vladi očitati oktrojirke? Saj ve celi svet, da ni bilo celo njeno življenje nič drugega kot oktrojirka in za nenemške narode smertonosna oktrojirka! Po kterej pravici se sme ona pritoževati, da je ustava odpravljena, ker vsa njena ustavnost ni bila nič drugega kot goli seveda konstitucionalni absolutizem ali samosilje. Pod vlado te stranke je bila obsojena velika večina cele cesarevine, naj da spi in molči; prašamo, kaj pa je zdaj? Zdej zborujejo skorej vsi deželni zbori.

Besednik.

Kterega pravopisa naj bi se vsi Slovani poprijeli?

Do zdaj smo pisali večidel, kakor prosto ljudstvo v raznih slovanskih krajih govori, ali prav za prav kakor so slovničarji kak pravopis skovali, več ali menj narečju kakega prostega ljudstva primerno. Take pravopise imenujemo prostorečne in jih zamore toliko biti, kolikor je v slovansčini prostorečij ali razlik. V govoru slovanskega naroda so ti prostorečni pravopisi potrebni bili in bodo, dokler se vsa slovanska ljudstva na tisto stopinjo omike ne povzdignejo, na kateri jim bo mogoče, enega vsemu slovanski primerjenega ali vzajemnega pravopisa se poprijeti. Tako se še zdaj kjerbodi za nemško ljudstvo v kakem prostorečju piše, kaj vzajemnega ne umejo, kakor bi še za tukajšne nemške gorjance močno potrebno bilo. Ako se jim kaj v nemškem književnem jeziku oznani, po tem pridejo prašati

rekoč: „Bos is hat bindisch vor di Kirche verkündigt borden?“ Ta pravopisna razdrobljenost ali razcepljenost je pa za slovanski narod na mnogo strani škodljiva, kakor je to že v ozir trgovstva, narodnosti, vradnij, jezika, knjižne cene in več drugih strani bilo tukaj dokazano. Z dobro vestjo smem terdit, da ni modrega Slovana, kteri bi še terdil, da za Slovane vzajemnega pravopisa potreba ni. Zdej se le samo praša, kteri pravopis bi naj načast vzajemnega povzdignjen bil? Pri tej razsodbi pa ni na to gledati, kteri alfabet bi popolnši bil, ampak le na to, kako je razširjen in ali ima tisto prednost, da se ga bodo tudi druga slovanska ljudstva poprijela. Ako se od kterega pravopisa nadjati ni, da se ga bodo tudi druga slovanska stebila poprijela, pravopis gotovo ni za vzajemni pravopis sposoben. Na lepoto ali pomanjkljivosti, brez kterih noben zdajšnih prostorečnih pravopisov ni, ne sme se gledati; kajti sledni pravopis in alfabet je popravljiv in veliko lažje se popravi, kakor pa spremeni pri tako velikem narodu, kakor je naš. Vsi Slovani pišejo zdej prav

za prav z dvema alfabetoma, namreč: z latinico in cirilico; zadnja se je pa že mnogo popravljala in je potem tudi razna imena dobila n. pr. azbuka gradjanska ruska in serbska; torej se more voliti le med dvema alfabetoma namreč latinico in gradjansko rusko ali serbsko azbuko, ker cerkvena cirilica vendar ni taka, da bi jo za vzajemni pravopis sprejeli. Ali tudi med latinico in gradjansko rusko azbuko je voliti tako lahko, da si kar enega trenutka premišljevat ne smemo, poslednjo, to je, rusko gradjansko za vzajemno izvoliti, pa zakaj?

1.) Ruska gradjanska azbuka je naša prava lastnina, je naš naravni pravopis, kterega sta sv. Ciril in Metud med Slovane vpeljala, kakor je za takratno slovansko narečje potrebno bilo. Nekako nedosledno se mi dozdeva, da mi slovanski, katoliški kristjani, kteri sveta moža Cirila in Metuda za slovanska apostola častimo in jih slavimo, da sta ona dva perva sv. pismo za Slovane po slovansko pisala, zdej z latinico pišemo. Kaj je tega krivo, da smo cirilico zapustili in se latinice poprijeli, prav za gotovo ne vem, misliti pa smem, da so tega tiste ho-

Ali ima ta stranka pravico, dolžiti se danjo vlado, da denarje tako drago na posodo jemlje? Ali mar ni ona bila, ki je po izmišljajah v politiki in v financah celo cesarevino ob zaupanje ali kredit pripravila? Pač je vzela drage denarje na posodo, pa zakaj? Da bi zamogla nesrečnim obljubam imenovane stranke zadosti storiti in plačati zaloge in zastave poprejšnega ministerstva, ktere zastave pa v lanskem proračunu še omenjene niso. Ali mar ni prederznost leté stranke, da s perstom kaže na 40 milijonov deficita, kterege pa je sedanja vlada pošteno in odkritoserčno pripoznala; ona si je to butaro ložejšo naredila s tim, da je deficit celih 80 milijonov preuredila v deficit 8 milijonov na papirju! Tista stranka, ktera celih pet let svojega gospodarjenja ni zamogla ljudstvom strašnih bremen še za en golinar ne zljajšati, nima nobene pravice, čerčiti sedanjo vlado in njene finance; kajti v tako kratkem času je ta že dognala toliko lepih in veselih reči! Té reči pa so: Vnovič oživljeno zaupanje, ki se čedalje bolje razširja po cesarevini, — znižanje davkov za 4,600.000 gld., in 1,768.549 pri upravi ali režiji državnih dohodkov. Vse to se bode moglo že letos izpeljati, ako ravno je obresti ali interesov državnih dolgov 7½ milijonov in za izplačevanje dolgov 5,830.879 letos več potreba kakor lansko leto.

Res je, da tudi letošnji proračun ni izglel prave popolnosti, vendar je to gotovo, da je bolj odkritoserčen, bolj varčen kakor lani, in da so se vsaj po malem jeli davki zniževati, kar doslej še ni bilo nikoli nobeno leto. Tak početek je gotovo in veselo znamenje, da se nam bliža lepša prihodnost; te vesele in lepe prihodnje dni bodedo pa živjati v polni meri še le tedaj, kedar se vsi narodi vesoljne Avstrije med seboj porazumijo in pomirijo; — vse narode med seboj pomiriti je pa ravno poglavitna reč, na ktero sedanje ministerstvo meri, — Šmerlingovo pa o tem še čerhnilo ni: „Mi moremo čakati“, — in „Ogri morajo priti“, to je znal Šmerling v eno mero gosti. Sprava med narodi — podlaga občne sreče in moči — sedanjemu ministerstvu posebno na sercu leži. Zatorej naj ga vsi narodi krepko podpirajo. Kdor ni te misli, stavi overe, seje nezaupanje in natolcevanje; tako pa podira vzajemno spravo med narodi ter navrača vodo na mlin železnega absolutizma. Upajmo, da započeto delo skoraj srečno izide, da bode sklenjena s posamnimi avstrijskimi kraljestvi in deželami nova pragmatična sankcija, na ktere bode varno in terdno počivala moč in blagostanje cele cesarevine! —

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju dne 31. januarja. — z —
(Deželni zbor kranjski. Slovanska

beseda. Cetin. Cesar in cesarica v Pešti.) Nekteri poslanci v ljubljanskem zboru še zmiraj mislijo, da še živijo v Šmerlingovem birokratično — centralističnem času, v katerem so se vsi drugi narodi le malo obračevali in je le nemčija veliki zvonec nosila. Pa hvala Bogu, odklenalo je že davno tem tužnim časom, nastopila je boljša doba, v kterej lahko vsak svoje pravice uživa. Kaj jasno nam je tukaj seja 24. t. m. pokazala, kake misli gojé narodni (?) kranjski poslanci, ko se je obravnavalo o preuredbi volilnega reda in o jezični enakopravnosti, pokazali so tukaj slavni vitezi, da jim je le malo mar za pravičnost in enakopravnost in da si še zmiraj poprejšne čase nazaj želijo. Veselilo je gotovo vsacega Slovence, začuvši, da so tudi dr. Zupan, kterege so nekteri že kot zgubljenega sina majke Slave objokovali, baron Slojnik in pl. Wurzbach za dr. Bleiweis-ov predlog glasovali, pokazali so s tem, da so pravi poslanci slovenskega ljudstva, ktero se le na podlagi maternega jezika izobraževati zamore. Predlog Bleiweis-ov bil je z 16 proti 15 glasom sprejet in izvolil se je odbor, kteri bode poročeval, kako se ima slovenski jezik v šolah vpejati. V odboru so sami narodnjaci in imamo se veliko veselega od njega nadjati. „Neue freie Presse“ v dnešnem listu že obžaluje, da bodo vsi Kranjci, razun Kočevarjev — morali se slovenski učiti. Po moji statistiki pa na Kranjskem le samo slovenski narod stanuje razun kočevske nemške naselbine ali kolonije; da so nektera mesta ponemčena, temu niso prebivalci vzrok, ampak poprejšni časi. Pa pustimo tem „Eunuchom“ veselje, naj ropotajo in se derejo, kakor čejo, saj tako le prazno slamo mlatijo.

V tukajšni „slovanski besedi“ se je novi odbor volil, ker je prvo leto že preteklo. Predsednik je zopet grof Černin, od Slovencev je gosp. Navratil v odboru. Vsaki narod slovanski je v odboru zastopan.

Cetin, znana trdnjava, kjer so leta 1625 poslanci trojedine kraljevine Ferdinanda I., nadvojvoda avstrijskega in češkega kralja, tudi za svojega kralja izvolili, bode vendarle razrušen, ker njegovo izdrževanje premnogo stane. Velika škoda za ta imenitni grad, pa znabiti se bode po prizadevanji hrvaške dvorne kancelarije in hrvaškega deželnega zbora svoje propasti rešen, kar bi Bog dal! —

Cesar in cesarica sta se 29. t. m. zjutraj v Pešto podala, da zopet Ogrce s svojim prihodom osrečita. Je pa res tudi lepa čast za Ogrce, ki že v teku pol leta tretjokrat imajo cesarja v svoji sredi in zdaj še cesarico tudi. Ogri so ju jako sijajno sprejeli, in „Eljen“ klicali, da je bilo kaj. Ali bode to kaj k porazumljenju pripomoglo, ne vem, pa da nam je sprava potrebna, je go-

tovo. Ogri ne bodo zdaj ta čas, ko bota cesar in cesarica v Pešti, zborovali, samo odseki bodo delali, posebno za adresu izvoljeni odsek bode imel veliko posla. Cesar Ogrom res vse stori, kar njih serce poželjuje, oni se pa le malo odjenljivi kažejo; kaj bode iz tega, uči nas prihodnost.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Zgodovinsko društvo; nova tiskarnica; šolski ogleda Čerkavski.) 30. januarja je bila občna ali generalna skupščina zgodovinskega društva in veste koliko se jih je zbralo ljudi: odborniki in toliko družnikov, kolikor je perstov na eni roci! To je kaj slabo znamenje in priča, da to društvo nima nobene korenine v narodu. Ne plača se, da bi preiskovali, odkod taka nemarnost in merzlota; le to smo slišali, da je časnik „Carinthia“ veliko tega kriv. Ta časnik je vse, le to ne, kar ime kaže. Pa se tudi čuditi ni, ker ne more dobiti za vrednika nobenega domačina. Minulo leto jo je vredoval dr. Weil, Dunajčan, za njim je vredništvo prevzel dr. Issleib, doma iz „rajha“, in taki možje bodo pisali „Carinthio“? — Pri tej skupščini se je tudi naznanilo, da družniki ne dobé za l. 1865 nobenega letnika, kterege je zgodovinsko društvo svojim udom obljubilo dajati. Dr. Weil je tudi naznanil, zakaj da ga ne dobé: ker ga tiskarnica ni mogla tiskati. Rokopis je dobila že meseca februarja l. 1865, letnik pa še dozdej ni dokončan. Kaj takega se gotovo ne bode več godilo, ako se dovoli tretja tiskarnica, za ktero je citavničin predsednik g. Rossbacher prosil. — Ogleda za gimnazije in realke, gosp. dr. Evs. Čerkavski, preiskuje ravno te dni celovško gimnazijo in realko. Ta gospod je v vsej resnici pravi šolnik. Skerbno in neutrujeno gleda na vse strani, hvali in graja vse, kakor kdo zasluži, pa tudi prav po očetovsko naznanja, kako bi se dalo to in uno popraviti in zboljšati. Vsi — učeniki in učenci — ga spoštujejo in radi imajo pa pazljivo poslušajo njegove zlata vredne besede. Kar mi Slovenci od njega pričakujemo, je to, naj po svoji modrosti pregleda in se prepriča, da nauk v slovenskem jeziku, — kakor je zdaj žalibog po veljavni postavi! — uravnan, ni vreden piškavega oreha in ne more donašati nobenega sadu: O srečni Čehi, — da bi tudi mi Slovenci dobili tako postavu, kakor ste jo dobili vi od svitlega cesarja 18. januarja 1866!

Iz Št. Kanceljana. Naš kraj stoji vsred prelepe junske doline, v sercu koroških Slovencev, pa vendar še nismo brali v „Slovencu“ še nobenega dopisa odtod. Zatorej čujte slovenski bratje, da tukaj veje prav živo duh slovenski. Radi prebirajo kmetje

matije krive, ktere so nemški škofje tema dvema možema Cirilu in Metudu s tem delali, da so ju v Rimu toževali. Že marsikako reč smo dozdej popravili, kar je bila nam škodljiva nemškutarija med nas zatrosila, torej se je nadjati, da bodo modri rodoljubi tudi to nedoslednost spoznali in jo izpota spravili. Latinica je za naše slovensko ljudstvo zdaj sicer potrebna, pa samo za to, ker jo že pozna, ali ž njo si zamore samo le tiste vednosti pridobiti, ktere so zanj v njegovem razmerju neogibljivo potrebne; kaj več pa, kar se le od bolj izučanih in omikanih terjati sme, gotovo ne. Za omikanega, izučenega Slovana je pa potrebno, da ne ve samo to, kar se v njegovem kraju, času in razmerju godi, ampak tudi to, kar se po celem slovanstvu godi in se je godilo v pretečenih časih. Za tako vednost pa samo zdajšna latinica nikakor ne zadostuje in samo z latinico čitati znati, še izučenega človeka, kar čitanje zadeva, od prostega kmeta, ki tudi z latinico čitati zna, ne razločuje, torej je za izučene Slovane potreba, da tudi znajo čitati z rusko gradjansko azbukou, v kterej je naj več od slovanstva popisane.

2.) Rusko gradjanska azbuka je verlo široko poznana, ž njo piše še nad 70 milijonov slovanskih ljudi. Ako vse z latinico pisuče soštejemo, komaj četert tega ogromnega števila naštejemo; ni se tedaj nadjati, da bi z gradjansko rusko azbukou pisoči kdaj za nami Slovenci potegnili, naj bi latinica še enkrat tako lepa bila, ko je. Človeški um nas uči, da se mora malo po velikem ravnati, ne pa veliko po malem. Tudi so si Rusi na vsako stran zadosti, oni nas ne potrebujejo, potem takem si tudi misliti ni, da bi oni kdaj kaj drugega pri nas iskali, kakor naš same. Za to se pa mi avstrijski Slovani prav lepo zahvaljujemo. Volje smo sprejeti rusko azbukou, ne pa ruske vlade ali politike. Oj kako veselje mora slovanskega pisatelja navdajati, ako pomisli, da z gradjansko azbukou piše skoraj za tri velike dele sveta in se mu potem ni treba bati in milo na pomoč klicati: „Oj! da bi se kdo znašel in mojo knjigo kupil!“

3.) Gradjanska azbuka je najpopolnejši alfabet, ona ima za vsak slovanski zvuk ali glas svojo vlastno pismenko, ni jej treba

pismenk rogovilčati, kakor se to latinici godi, da mora na z, s, c, rogle nastavljati, ako hoče ž, š, č, narediti, ali kakor je v poljščini, da morajo ch, sz, cz, sestavljati. Vsaktera pismenka bi morala taka biti, da se z enim peresnim potezom naredi in da ni potreba peresa dvakrat vzdigati, preden je pismenka izdelana. Taki žopanjci ali kakor M. Majer pravi: Kerparije, ne le samo hitrost pri pisanju zadržujejo in pomote delajo, kedar se tisti rogji na s, c, z narediti pozabijo, kar se čudno lahko prigodi, nego tudi pisavo samo nekako pretergano in neugledno storijo. Da, gradjanska azbuka ima še celo več pismenk, kakor jih je za nas Slovence potreba in kterih se lahko tvegamo, samo da jih le poznamo in ž njimi čitati zamoremo. Tajiti se noče in ne more, da se nekatere gradjanske pismenke težko dajo razločevati od drugih, ali to se značasoma popraviti in na tehtnici proti velikemu dobičku za nas od gradjanske azbuke čisto zginejo. Najpotrebnejše je, da se gradjanski po našem je nareja, kakor so to že tudi Serbi storili, ki ga narejajo po našem.

4.) Gradjanske azbuke se bomo toliko

domače, slovenske časnike, posebno „Slovenca“ in „Novice.“ Stejemo tudi letos več družnikov sv. Mohora kakor lani; kajti minulo leto smo jih imeli iz naše fare le samo pet, letos jih je pa devetnajst. Da se naše zaspano in zanemarjeno ljudstvo vendar le zbujajo, za to gre hvala in slava č. gg. duhovnikom naše pa tudi sosednih far. Občudujemo posebno g. fajm. v Kamnu, Kronika Franca ki so lani med svojimi farmani šteli okoli 40 družnikov, tudi letos jih gotovo ne bodo menj. Fara Mohliče se tudi zbujajo, lani še niso nič kaj radi prebirali slovenskih časnikov, tudi pri družbi sv. Mohora ni bil nihče; letos pa dobivajo iz Celovca vsak teden od slovenske „Citavnice“ več slov. časnikov: „Novice“, „zg. Danico“, „Slovenca“, in prav radi in pridno jih prebirajo. Gotovo Mohliške fare ne bodo v imeniku družnikov sv. Mohora manjkalo, g. fajmošter Jetmar Ed. se poganjajo, naj bi privabili kakega družnika.

Sole se obračajo tudi bolj in bolj na narodno stran; tiste abotne besede: „Slovenski moj otrok že tako zna, čemu torej slovenska šola, naj se uči nemški“, te abotne besede se malokdaj več slišijo. Da se misli tako čistijo in ljudje zmodrujejo, gre hvala našim srenjskim predstojnikom, med katerimi stoji ravno št. kočijanski na prvem mestu: On si je naročil „Slovenca“ in si ga kaj marljivo prebira. Še nekaj moram omeniti, kar je res vse hvale vredno. Po šolah učijo gg. učitelji lepo in čisto slovensko in vadijo otroke čistiti in piliti svoj materin jezik, ki je po nekaterih krajih na Koroškem res gerdo popačen. Kar je mladega sveta, že skorej vsi znajo razlagati malo bolj nenavadne besede, ktere imajo starokopitneži za kervaške ptujke. Tako je prav, — saj se tudi nemški otroci po šolah učijo in vadijo vse drugega jezika, kakor ga doma govorijo. Za to pa tudi znajo nemške knjige brati in visokonemški jezik razumejo. Tudi naši otroci naj se urijo v lepejši slovensščini, in sčasoma bodo našemu g. župniku, Sluēt Jožefu, kateri na to prav skrbno gledajo, gotovo iz serca hvaležni.

— Za deželni zbor naši kmetje malo marajo in komej čakajo, da si bodo izvolili takih poslancev, ki ne bodo pozabili, da so jih volili sami Slovenci. —

Iz Goronskega. (Kako se učiteljem godi.) Na Goronskem ste dve farni vasi, ki ste lansko leto zgubile svoje učitelje. Eden je prosil in dobil boljše mesto z boljšimi dohodki; drugega je pa sam Bog poklical na nar boljše mesto, kjer ne potrebuje več ne učnine, ne berne, ne drugih pičlih učiteljskih dohodkov. Na izpraznjena mesta je šolsko nadzorništvo poslalo dva začasna učitelja.

Prvi, ki je bil pripravniško šolo ravno kar dobro dovršil, pride na svoje odločeno

lože poprijeli, ker je naše slovensko narode med vsemi drugimi ruskemu najbolj enako in bo nam Slovencem pri vpeljevanju književnega narečja najmenj treba spremenjevati. Smo se mi jugovci z Rusi v pravopisu združili, bodo tedaj tudi Čehi z nami potegniti morali, Poljakom se pa poreče le: „Tako in ne drugači!“

5.) Najbolj nam pa gradjansko azbuko priporoča npravna ali dušna moč, katero ž njo zadobimo. Tukaj naj govori J. Kolar: „Narod naš je velik, je največi v Evropi, pa po neslogi svoje žive dni tako razdrobljen in oslavljen, da ga v celoti komaj smemo svojim imenovati. Nesloga slovanska se je spremenila že v zgodovinsko prislovico, po kateri nas drugi narodi zasmehujejo; mi sami nad seboj zdihujemo, rekoč: Oj mi nesložni Slovani, mi raztergani narod!“ Da nas res kaj takega na zadene, poprimimo se gradjanske azbuke in mi bomo velik in mogoten narod, druga slovanska ljudstva pa bodo rada za nami prišla. In zadnjič bi še bilo na to spomniti, da bi prav dobro bilo, ako bi se Slovenci tega pravopisa še pred sodnim dnevom poprijeli!

mesto z zlatimi upi; nadjal si je, da bo imel blizo 300 gld. letnih dohodkov. Ali kako ga osupne, ko pride in zve, da še 20 gld. nima gotove plače. Bila je že pozna jesen, ko je prišel s svojo materjo, pa si romak še polenca derv ni našel pri šoli. Vse to ga tako prestraši, da se verne in poda k šolskemu nadzorništvu. Leto ga opomni, naj gre spet na svoje mesto in poterpi, kar je tudi storil; v kakih 6 tednih je bil prestavljen za začasnega učitelja na drugo mesto; Bog le daj, da ne bi bil prišel iz dežja pod kap! Na njegovo mesto pa je bil postavljen za začasnega učitelja drug, ki vsaj pri svojih starih stanovanje in živž dobiva, dokler mu ne bodo jeli teči šolski dohodki. Tudi v drugo vas bil je poslan začasni učitelj, ki že 3 mesce svoje dolžnosti zvesto opravlja, pa menda še današnjidan ne ve, koliko plače in od kod jo bode imel. Učitelji in zlasti začasni in pomočniki niso nikjer tako dobro plačani, da bi si mogli kaj prihraniti za naprej. Kako je mogoče, da bi 3 mesce ostali brez vse plače? Ali se je čuditi, da potem mlademu človeku serce upade? Tako se je tudi temu začasnemu učitelju zgodilo. Bil je že namenjen, službi se odpovedati, pa prijazne besede pametnega moža so ga še premogle, da je obljubil, nekaj časa še poterpeti.

Kam bo to prišlo, če se bo za učitelje tako slabo skerbalo? Dokler ne bodo svoje plače dobivali iz ktere kase, bodo se te pritožbe vedno ponavljale. Soseske bi imele skrbeti za vse, česar je k šoli in učitelju treba, pa kaj, ko so večidel že same tako revne, da skorej nič več storiti in pripomagati ne morejo. Pri šoli je pač dosti varuhov, pa malo pomagavcev!

Da se pa resnica prav pove, ne iščite teh dveh farnih vasi na Kranjskem, marveč le na Koroškem ste.

Iz Ruš 28. jan. Čuj in čudi se Slovenija, kaj počenjajo zviti nemškutarji Mariborskega okrožja. — Komaj se je raznesel glas o nezaupnici dveh poslancev, že so začeli duhtati, kako bi jo zasukali, da osramotijo betvico podpisnikov, kakor so nemški časniki trobili v svet (in koj hitro so jo staknili:) napravili so namreč po nekem pisnu celo breme lepo napisanih pol in jih razposlali po vseh županijah ondašnega okrožja — češ, da naberó obilo podpisov na zaupnico in kakor se čuje, so po več krajih vedoma, pa tudi kakor mislijo, nevedoma urno se podpisovali; — in tako prikima danes, t. j. 28. t. m., tudi v naše Ruše nek mazač (Gemeindepohuntar) misleč, vse prvake hitro vloviti; in glejte, skoro mu je obveljalo: vlovil je namreč četiri prav verle tičke na svojo limanco, in ker so ljudje ravno v cerkev šli, hitel je, kar je mogel. Ali ko je petemu nastavil, misleč da ga že ima, spodletelo mu je, — ta ni samo podpisal odrekel, temu je tudi že podpisane zdramil, da so spoznali, kam pes taco moli; — in so mu podpise odvzeli, in mazač, naj ga kura kljune, moral je osramočen iti dalje muhe lovit.

Taka je nemškutarjev politika.

Pohorec kmet. *)

K temu pismu dostavlja nek drug gosp. pisavec še to le:

Slavno vredništvo!

Pričujoči sostavek je zložil naš iskreni rodoljub D. G. kmet na Pohorju. Ravno on je bil, kteremu se je ponujalo nemško adreso podpisati, ki pa je koj spoznavši nemškutarjev zvijačo, podpis odrekel in one druge četiri podučil, zakaj tukaj gre. Ravno pred službo božjo so na vrat na nos podpisovali, naj bi sv. opravila ne zamudili, ali ko bolj natanko zvedo nemškutarjev zvijačo, bili so hudo razkačeni; eden je rekel, da bo čez svoje ime črnilo polil; le ko je zaslišal, da se je onemu mazaču, podpiravcu reichsratha

*) Bode nam prav ljubo — prosimo!

Vredn.

pola, na kateri so bili oni štirje podpisani, odvzela, oddahnil se je jeze.

Slišim, da se jih je več pri sv. Lorencu podpisalo in tudi v Selnici, se vé teržani nemškutarji.

V Ljubljani 28. januarja. J. Y. (Iz deželnega zbora). (Konec.) Z žalostjo pa smo zapazili, kako je komej komej se rešil dr. Bleiweis-ov predlog: „Naj se vpelje po nižih šolah slovenski, po srednjih pa ta in nemški vsak za polovico učnih predmetov za učivni jezik.“ Tolikrat že se je slišalo, da se ne more vpeljati slovenski jezik v urade, ker ga uradniki ne znajo popolnoma, v šolah se nam pa tudi ne privoščijo, da bi imel svojo pravico. Kje se ga pa hoče mladina dobro naučiti?

Kakor sem rekel, obveljal je komej ta predlog, namreč s 16 proti 15 glasom, in izročil se posebnemu odseku v pretres. Z našimi poslanci glasovali so tudi še gg. dr. Zupan, baron Schloissnig in dr. Wurzbach. Pokazali so s tem, da pravico ljubijo, in večna sramota za domače nemškutarske poslance je, da ravno oni so bili zoper predlog, kterega sta celo podpirala dvorojena Nemca namreč g. baron Schloissnig in dr. Supan. Tu jih imate junake, kterim je ravnopravnost tako sveta v ustih a ne v djanju; glasovali namreč so zoper:

Baron Apfaltern, grof Auersperg, Brolih, Derbič, Dežman, Golob (!), Guttmansthal, Kromer, Kozler, Mulej, Jombart, dr. Rehhar, Skedel, Rudež, Langer žl. Podgora. (!)

Ravnopravnost! pri nas v deželi, v kterej je le peščica Nemcev, moramo prositi za ravnopravnost! Pač žalostno!

Vi pa, slovenski volilci, dobro si zapomnite to, in izvolite si pri prihodnjih volitvah mož, kteri bodo duševne zadeve naroda, na ktere se bolj ali manj opirajo tudi materialne, bolje zastopali. Posnemajte vendar tudi štajarske brate in očitno izrečite svojo nezadovoljnost takim zastopnikom; pri prihodnjih volitvah pa skazite jim to tudi z djanjem, če hočete sami sebi pravo!

Deželni zbori.

Koroški. Učitelji na Koroškem so dež. zboru podali prošnjo, ki obsega štiri točke. 26. t. m. je prišla ta prošnja na versto. Pervo, kar so učitelji prosili, bilo je, naj se jim pičla plača zviša. Kaj lepo je dr. Erwein to prošnjo sporočeval in podpiral — kaj ganljivo so prem. knezoškof za učitelje povzdignili svoj glas, — tudi dr. Burger se je poganjal za uboga učitelje: pa dež. zbor je vendar le sklenil, naj ubogi učitelji še dalje čakajo in stradajo! Deželna denarnica je res prazna in zadolžena, vendar tistih nasvetovanih 2000 gld. bi ne bilo cele dežele na kant pripravilo. Naj se le drugod tudi tako gleda na vsaki krajcar! — Drugo, kar so učniki prosili, bilo je to, da učnino dobivajo iz občinske denarnice; — to je tudi obveljalo, kar mora vsakdo pohvaliti. Najbolje pa je še to, da g. učitelj dobi na vsak način svojo celo plačo, naj so stranke svoj davek plačale ali ne. Imeli smo žalibog take župane, kterim je še to preveč bilo, da bi za uboge učitelje učnino pri ljudeh iztirjevali. — Po prošnji je bila vlada tudi naprošena, naj se v nedeljske šole vpelje pripravniške berilo. Slednjič se je sklenilo, naj se tukajšnje pripravnički tudi za l. 1866 dovoli iz dež. denarnice 600 gld. v podporo. Tudi je poročevalec naznanil veselo novico, da se bode že prihodnje šolsko polletje za tukajšnje pripravničke postavil nov učitelj in l. 1867 pa še drugi. Sedanji učenik si je nabasel tako butaro, da ga že tlači na tla; zatorej pripravnica tudi hira in sta potrebna dva druga učitelja: Ni vsak za vse! — Pri obravnavi šolskega prašanja je nek poslanec spet rogove pomolil, da že popred vemo, kam ti svobodnjaki in liberalci merijo. G. Steiner je namreč povdarjal,

da imajo občine vse premalo oblasti in vpliva pri šolskih zadevah; stavimo, zastran učenega jezika nimajo nič ukazovati. Aha! slovenskim „purkelmajstrom“ se ne dovoljuje, da bi v ljudski šoli nemčarile; to je tista strašna krivica in nesreča! In to vi podpirate, g. Steiner! vi, ki pravite, da šolsko prašanje študirate? Pa vendar še črez abedo niste prestopili: To je vendar abc vsake pedagogike, da so za slovenske otročiče slovenske šole! — Ravno v tej seji se je obravnaval proračun deželnega fonda ali zavoda za l. 1866. Nekteri poslanci so bili volje odpraviti stenografične zapisnike dež. zbora, ker preveč denarja snedó. Mi pa smo teh misli: Dajajte jih tudi Slovincem, ki ravno tako plačujejo visoke svoje davke, po slovenski, ali pa jih odpravite tudi za Nemce, — to bi bila ravnopravnost. Zapisniki donasajo dosti dobička, zatorej dajajte jih Nemcem po nemški, Slovincem po slovenski. — Čudom smo se čudili, da dež. zbor še tistih revnih 100 gld. za vsilorejno družbo ni dovolil, ki jih je posl. Brajha zaprosil. Pri tej reči zec gotovo v drugem germu tiči: kmetijska družba, ktere predsednik je dež. odbornik dr. Burger, hoče vsilorejno družbo dobiti v svojo pest, da bi se namreč z njo združila in tudi tako sladko — dremala kakor kmetijska družba že več kot 100 let.

Štajerski. V 15. seji se je najprej posvetovala zbornica o cestni postavi, ki jo je tudi večidel tako, kakor je bila nasvetovana, potrdila. Ker so v tej postavi tudi okrajna zastopništva napomnjena, predložilo se je več nasvetov, ki pa niso obveljali. Dež. namestnik je rekel, naj se obe postavi ob enem vladi zroče, da se potrdite. — Sklenila je tudi zbornica po nasvetu dež. odbora, da je zanaprej radgonska bolnica deželna bolnica, in da velja za njo vse to, kar o družih dež. bolnicah. — Slednjič je še dovolila 2. učniku na dež. podkovavski šoli 200 gld. podpore.

V 16. seji bilo je posvetovanje o postavi za lov. Prvi, ki je za besedo poprijel, bil je poslanec Fürst. On je zahteval, naj se postava za lov od l. 1849 obdrži, ker je pospeševala lov in so srenjske denarnice marsikak krajcarček vjele. Za tem je govoril poslanec Mulley ter nasvetoval, naj zbor prestopi k dnevnemu redu, ker se na novo in dobro postavo še lahko čaka. Izmed poznejših govornikov omenimo še gosp. Seidel-a, ki je nekako prav po domače za lov govoril, trdivši, da je lov nekako pripravnišče za vojsko. Tu se mladenec uči in vadi s puško v caker hoditi, nadalje srčnosti in pogumnosti — nasvetovana postava pa nas lahko ob vse to pripravi. Da si lih jo je vitez Waser dobro zagovarjal, vendar ni obveljala, kakor je glasovanje pokazalo. Zbornica je čež njo prestopila k dnevnemu redu.

Isterski je 24. p. m. svoje delovanje končal. Med živahnimi slava — klici na Njih. Veličanstvu razšli so se poslanci.

Hervanski. 28. jan. se je končalo splošno razgovarjanje o adresi. Večina je odobrila Račkiev načrt. Da „Slovenčevi“ bravci bolje poznajo gospode poslance, naznanjamo jim tu najprej imena tistih, ki so za „da“ glasovali: So pa ti le: Adler Prokop, Alagić, Angjelić, Antonović, Babić Josip, Babić Stefan, Bach Gjuro, Begna, Blažić, Bojčeta, Boroević, Briglević, Bukvić, Ceboć, Čepulić, Derenčin, Dizdar, Dološčak, Došen, Dragašević, Egler, Fiamin, Farkaš, Gerber, Grabrić, Grgurić, Gruić, Havlik Gjuro, Hrvat Mirko, Ilijašević, Jakić, Jančarić, Jelačić A., grof Jelačić D., grof Jelačić Gjuro, Jordan, Jovanović, Jurčić, Kralj Ivan vladika, Knežić, Kolarić Andrija, Kolarić Pavao, Kostrenčić St., Kottas, Kovarbašić, Krajačić, Kralj žup., Kružić Fr., Kukuljević veliki župan, Kušević Svetozar, Lalić Pavao, Laudembach Ivan, Lovrić Fr., Malinarić, Mažuranić Ivan, Melinčević, Mihaljić Slav-

ljub, Mihanović Fr., Milanković, Mrazović, Mrzljak, Mubić dr., Muzler, Nikolajević Lukijan, Nikolajević St., Nikolić, Nolden, Novaković Tošo, Nović, Olujević, Ožegović Iv., Ožegović Martin, Ožegović Tito, Pajić, Pavlinović Mijo, Pejčić, Perkovac, Pešić, Petrović dr., Pintar, Poljak, Popović Jovan, Popović Samojlo, Predović, Prica, Prodanov, Prukner, Rački dr., Radecki, Rašić, Ratković, Razum, Regen, Runjanin, Ružić, Sekulić, Simić, Smičiklas, Soić, Sokolić, Stahuljah, Stojan, Subotić, Šviličić, Šafarić, Sarić, Sašić, Skorić, Smaić, Špun Jos., Špun Miroslav, Špun Napoleon, Šram, Steković, Strosmajer vladika, Suppe, Tarbuk, Trbuković, Trnski, Turković, Varešanin, Veber, Vinski, Virag, Vončina, Vranić Vukotinović vel. župan, Zastavniković Gedeon, Zastavniković Glišo, Zidarić, Zorac, Zoričić, Žužel, Ostriž Andria.

Z ne so glasovali: Akurti, Barčić Bole-slavski, grof Kulmer, Starčević, Urpani, Vakanović.

Ogrski. Odbor, ki ima izdelati adresno, izvolil se je te dni. Piše se, da je že tudi narejena in da jo ima odbor le odobriti. Ni pa neki tako neprijazno in ostro pisana, kakor tista od l. 1861, ker tudi vlada ni tako ostro strune napela. Čeravno ne pričakujemo, da je porazumljenje že koj jutri gotovo, vendar se zamore to s časom zgoditi, zlasti če se voz ne bo namah razsekal. Ravno tako tudi ne mislimo, da se bode ta štrina v Slovanom prijaznem duhu razmotala, velikoveč se nam dozdeva, da še kaj močno dualistični veter piše, če so mu tudi že na zagrebškem zboru močno zagrajo napravili. — Ker je tudi cesar s cesarico vred že 29. jan. v Buda-Pešto prišel, bo tudi to Ogre bolj navduševalo in za spravo v nemalo, — ali kakor smo že zgorej rekli, nihče ne more zdaj že kaj gotovega povedati.

Ptuje dežele.

Kakor slišimo, misli vendar romanski zbor Kusovo dinastijo ali rodbino za dedino spoznati in posinovljenca Aleksandra za naslednika sprejeti.

Luka Vukalović želi iz Beligrada, kjer zdaj biva, preseliti se v Černogoro. Srbski knez se je neki na avstrijsko vlado obrnil s prošnjo, naj bi ona turško vlado naklonila, da se Vukalović sme vrniti v svojo domovino. Kaj bo, ne ve še za gotovo.

Kaj zelo se zdaj govori, da namerja Bismark vsaki čas državni zbor razpustiti, zato ker zahteva, naj vlada zbornici naznani, kako je vojvodino Lauenburk pridobila, da ona potem vse to potrdi in za pravo spozna. — Bismark pa tega noče po nobeni ceni storiti. Poslanci bodo tedaj morali že spet s praznimi rokami oditi!

7. t. m. se snide angleški parlament. Med drugim ga čaka predlog zaradi preuredbe volilnega reda in pa — irska homatija, kako jej izdatno v okom priti, da se dežela vendar že enkrat pomiri. Ali Angleži ne slišijo radi od Ircev govoriti!

Španska se misli zdaj na vso sapo s kilijsko ljudovlado vojskovati. — Pravi Prim je sicer zdaj ne nadleguje več, ali poroča se, da se družih Primov ne manjka!

Razne novice.

* Dunajska „slovanska beseda“ je imela do konec leta 1865 premoženja v gotovini 3138 gld. 41 kr. Stroški za l. leto znašajo 7539 gld., dohodki pa 7789 gld., dohodki pa 7789 gld. To društvo šteje 65 ustanovnikov, med katerimi se nahajajo najimenitnejši slovanski veljaki, kakor vladika Strosmajer, Palacki, Rieger, vladika Štefan Moj-ses, kneza Juri in Konstantin Cartorijski, grofa Harrach in Černin, patrijarh Maširević itd., potem 165 udov in 126 deležnikov. Udje so tudi vsi vredniki slovanskih časnikov, ki jih pošiljajo „besedi“ brez plače.

* Ravno kar nam je v roke prišel 2. list letošnjega „slovenskega Glasnika.“ Spet je kaj lep in prinaša obilno lepoznan-sko — podučnega in kratkočasnega berila. Res, vreden je da ga vsak sam kupi in bere. Ne bo se goljufal! Ima pa 3 pesmi, namreč: „Mustaf Aga“, „Kraj Mure“, in „Spomin“, potem se nadaljuje izvirna po-vest „klosterski žolnir“, in sledi odlomek iz Jirečkove knjige „družinsko in državno življenje starih Slovencev“, Matevž Klander“, obraz iz časov francoskih vojsk, „Misli tuje in lastne“, Pomenki o domačih rečeh“, „Narodne stvari“, „Slovansko berilo, Kni-ževni obzor in Besednik, v katerem se na-hajajo pisma iz Celovca, Ljubljane in iz Dunaja in nektare druge drobtine. Slovenci, sežite po njem!

* 31. jan. je bil pokopan v Ljubljani dobro znani gimn. profesor v pokoju, g. Jan. Pogorelec, ki naj bo vsem prijatlom, zlasti pa njegovim učencem, v pobožni spomin priporočen.

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: Umerla sta: č. g. Juri Petučnik nadfajmošter v Milstatu in g. Wahl Štefan, bogoslovec II. leta. R. I. P.

Lavantinska škofija: Vis. č. g. Jožef Konstanjevec imenovan je stol-nega dekana. G. Kristof Kandut, špiritual, je postal konsist. svetovavec. G. Val. Stiplovšek gre za kapl. v Rajhenberg, g. Mih. Baumkircher pa v Selnice.

Loterija.

Terat: 79 80 1 48 39.

Prihodnje srečkanje je 10. februarja 1866.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječ-mena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	3	55	2	85	—	—	1	20	2	25
Celju	3	80	2	80	2	50	1	65	2	50
Ptujem	3	40	2	80	2	—	1	10	2	10
Ljubljani	4	7	2	74	2	30	1	78	2	55
Kranju	4	5	3	—	—	—	1	50	2	60
Novemestu	4	40	3	30	2	40	1	90	2	70
Gorici	4	36	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	4	80	3	90	2	80	1	66	3	10
Terbižu	5	70	4	—	3	—	2	70	4	—
Varaždinu	3	50	2	60	1	80	—	—	2	—
Reki	4	90	—	—	2	—	2	20	3	30
Sisku	3	50	2	20	1	70	1	12	2	5

DUNAJSKA BORSA 31. januarja.

Deržavni papir.		Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld	—	58.90	59.10
5 „ nar. posojilo od l. 1854	—	66.40	66.50
5 „ metalike	—	62.80	62.90
4 1/2 „	—	55.75	56. —
4 „	—	49.50	50. —
3 „	—	37. —	37.50
2 1/2 „	—	30.50	32. —
Srečke l. 1839	—	146. —	146.50
„ „ 1854	—	77.25	77.75
„ „ 1860 po 500	—	83.40	83.60
„ „ 1860 „ 100	—	91.50	91.70

Menjice

(na 3 mesece.)

5 % Avgsb. 100 gld. j. n. v.	—	88. —	88.10
4 1/2 „ Frankobr. 100 „ „ „	—	88. —	88. —
4 „ Hamburg 100 (mark banko)	—	78.10	87.20
3 1/2 „ London 10 funt šterl.	—	104.50	104.50
4 „ Pariz 100 frankov	—	41.75	41.70

Dunajska borsa 3. februarja 1866.

5% metalike	—	62.35
5% nacijsional	—	65.60
1860 derž. posoj.	—	82.65
Bankine akcije	—	754
Kreditne	—	151.10
London	—	103.40
Novi zlati	—	4.94
Srebro	—	103.40